

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Kontantutredningen

(Fi2024/00068)

Utifrån de utgångspunkter Försäkringskassan har att beakta, har myndigheten följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Att reglera myndigheters hantering av kontanter är en komplex fråga där flera avvägningar mellan olika aspekter som t.ex. risken för att möjliggöra penningtvätt, säkerhetsaspekter och vilka praktiska möjligheter en myndighet har att hantera kontanter måste göras. I promemorian diskuteras inte de utmaningar som kontanthantering medför för myndigheter och hur det bör påverka utformningen av regleringen av myndigheters skyldigheter att ta emot kontant betalning.

Myndigheter är idag skyldiga att ta emot kontant betalning för offentligrättsliga tjänster. Det följer av lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank, riksbankslagen. Promemorian föreslår inga ändringar i riksbankslagen. Det är oklart hur den nya regleringen, som innebär vissa begränsningar i skyldigheten att ta emot kontanter, förhåller sig till den redan befintliga regleringen i riksbankslagen. Frågeställningen om hur den föreslagna regleringen i lagen om betaltjänster förhåller sig till riksbankslagen kompliceras också av att det i den föreslagna 9 kap. 12 § lagen om betaltjänster framgår att myndigheter endast är skyldiga att ta emot kontanter på bemannade försäljningsställen om inte annat är föreskrivet i annan lag eller författning.

Vad gäller bestämmelsens placering saknas en motivering till varför bestämmelsen placeras i lagen (2010:751) om betaltjänster, och i lagens kapitel 9 som handlar om skyldighet för *kreditinstitut* att tillhandahålla kontanttjänster. Det är vidare tveksamt om den föreslagna regleringen i den föreslagna 9 kap. 12 § ryms inom lagen om betaltjänsters tillämpningsområde enligt 1 kap. 1 §. Det bör därför övervägas att antingen reglera myndigheters skyldighet att ta emot kontanter i en annan lag, alternativt att justera 1 kapitlet utifrån de föreslagna ändringarna i 9 kapitlet.

Rättsläget avseende hur många, och vid vilka typer, av kontor som en myndighet behöver ta emot kontant betalning vid för att myndigheten ska nå upp till en godtagbar servicenivå är idag oklart (se JOs beslut den 14 mars 2025 dnr 2526-2024). De förslag som lämnas i promemorian medför inte att rättsläget blir klarare. Den som önskar få information och vägledning för att använda Försäkringskassans tjänster kan idag få det på servicekontor som Statens servicecenter driver. En lämplig ordning för kontanthanteringen vore därför att låta enskilda betala kontant för Försäkringskassans olika tjänster på servicekontoren. Det kräver dock att Statens servicecenter accepterar kontant betalning för andra myndigheters räkning.

1.2 Förslag till ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

I promemorian föreslås att två nya paragrafer införs i lagen om betaltjänster, 9 kap. 12 och 13 §§. 9 kap. 12 och 13 §§ finns redan i lagen om betaltjänster, och det framstår inte som att avsikten är att dessa paragrafer ska tas bort. De föreslagna paragraferna bör därför få andra nummer.

Den föreslagna lydelsen av 9 kap. 12 § lagen om betaltjänster behöver förändras för att anpassas efter myndigheters förutsättningar. Försäkringskassan, liksom många andra myndigheter, bedriver inte försäljningsverksamhet, och det är därför inte lämpligt att ange att myndigheter ska vara skyldiga att ta emot kontanter vid bemannade försäljningsställen.

10.1 Acceptans av kontanter

I övervägandena i promemorian saknas en närmare definition av vad som avses med offentligrättsliga tjänster. Bedömningen av vad som kommer att utgöra en offentligrättslig tjänst kommer att försvåras utan en tydlig definition. Det finns även behov att det tydliggörs att återkrav och betalning av skulder till det allmänna inte utgör betalning av en offentligrättslig tjänst.

I promemorian anges under flera avsnitt att betalningsmottagare endast ska vara skyldiga att ta emot kontanter mellan kl. 06.00 och kl. 20.00 under dygnet, på platser där säkerheten för verksamhetens personal med rimliga medel kan upprätthållas och om de omfattas av krav på att anlita en extern revisor. Några sådana undantag föreslås inte i lagtexten, eller i förordningen. Även om det i den föreslagna 9 kap. 13 § lagen om betaltjänster finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndigheten regeringen bestämmer att meddela föreskrifter föreslås inte att någon myndighet ska ges ett bemyndigande om att meddela föreskrifter om sådana undantag i förordningen. För det fall de undantag som beskrivs i promemorian kommer att föreskrivas behöver undantagen anpassas till de förhållanden som gäller för myndigheter. Försäkringskassan anser även att det behöver bli tydligare hur bedömningen av vad som utgör rimliga medel för att upprätthålla säkerheten ska göras för en stor myndighet.

Försäkringskassan ser positivt på förslaget om att införa en beloppsgräns för när en betalningsmottagare är skyldig att acceptera betalningar för tjänster. Det är dock oklart hur en situation där en enskild väljer att dela upp en betalning vid flera tillfällen, under en kortare tidsperiod, ska hanteras i relation till beloppsgränsen. Som ovan nämnt är det även oklart hur den föreslagna beloppsgränsen förhåller sig i relation till den befintliga regleringen i riksbankslagen.

I betänkandet Ökad kontroll över tandvårdssektorn (SOU 2023:82) föreslås att en avgift för anslutning till det elektroniska systemet för statligt tandvårdsstöd ska införas. Försäkringskassan bedömer att det kan komma att bedömas vara en offentligrättslig tjänst som omfattas av promemorians förslag. Det statliga tandvårdsstödet är en förmån som präglas av en hög grad av automatisering, och det framstår som främmande att en sådan avgift ska omfattas av rätten till kontant betalning. Det statliga tandvårdsstödet står även inför flera större förändringar som väntas träda i kraft i närtid och Försäkringskassan bedömer att det inte är lämpligt att Försäkringskassan även ska använda resurser till att säkerställa att vårdgivare ska kunna betala anslutningsavgiften kontant. Det bör därför införas ett undantag avseende skyldigheten att acceptera kontant betalning för avgiften för statligt tandvårdsstöd.

13.2 Förslag till ändring i lagen om betaltjänster (2010:751)**12 §**

I författningskommentaren anges att de som omfattas av förslaget om att acceptera kontanter som betalmedel ska vara skyldiga att rapportera till Tillväxtverket om de accepterar kontanta betalningar eller inte. Någon sådan skyldighet följer inte av lagtexten.

Försäkringskassan har inte några synpunkter på förslagen i övrigt.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Ingrid Utne i närvaro av stf. avdelningschef Magnus Liefvendahl och rättslig expert Saga Henriksdotter, den senare som föredragande.

Ingrid Utne

Saga Henriksdotter